

EL PRESIDENT MACIÀ

L'Avi

=====
Caminava sempre dret, i era molt alt. Tenia la figura flaca, ossosa, com un cavaller antic, els ulls clars i ombrejats. Malgrat que tenia vora setanta cinc anys, conservava una bona mata de cabell blanc, com si portés el cap nevat, o com si un bany de plata molt pura li'l cobrís.

Pothom li deia "L'Avi". Era el president de tots els catalans, i tots el consideraven com un avi personal, de cadascú. Ha estat un dels nostres homes més estimats públicament. La gent, que no és toixa, sinó que endevina d'on bufa el vent, sabia que, dins aquella figura esprimalgada, hi havia més esperit que no pesantor, més noblesa que no astúcia, més cor que no segones intencions.

Fou President de la Generalitat, o sigui, del govern propi de Catalunya, durant trenta -dos mesos, una mica més de dos anys i mig. Però d'ell se'n parlava des de començaments de segle, des de 1906. La seva importància com a polític, com a lluitador per la causa de Catalunya, es mantingué al llarg de prop de trenta anys. I avui és recordat, honorat, enyorat.

El militar

=====
Francesc Macià va nèixer en una de les viles lluminoses del nostre país, a Vilanova i La Geltrú, vora la mar, de Barcelona en avall. Avui Vilanova encara té carrers que no deuen pas haver canviat gaire de quan el nen Francesc hi corria i hi jugava, des que pogué caminar fins que tingué quinze anys. Ha crescut, ha bastit un port important i sorollós, però al cor de la vila hi ha la mateixa llum de quan el nostre President hi va nèixer, a la tardor de 1859. I és un any ben curiós, perquè precisament aquell 1859 es restauraven a Barcelona els Jocs Florals; és a dir, d'una manera massiva els escriptors catalans, escrivint en català, que era la llengua que parlaven, però que durant molt de temps no havien escrit, acudien a concurs. D'aquesta època arrenca la Renaixença, que vol dir tornar a nèixer. La cultura catalana tornava a nèixer,

2

i els catalans estudiaven el passat del país, els costums, els seus escriptors, els seus reis i els seus científics del temps de l'antigor. Poetes, homes i dones, ja durant la infantesa de Macià, publicaven llibres en català, i es començaven a formar les primeres agrupacions polítiques catalanes modernes: la gent ~~no~~ entenia que els catalans podien buscar una manera digna de governar-se ells mateixos.

El pare de Macià, Joan, era un comerciant procedent de Les Borges Blanques, i la seva mare es deia Maria Llussà; van tenir set fills, dels quals Macià fou el darrer.

Joan, el pare, era conegut com "Joan de l'Albi". Era un home de la terra, però no hem d'entendre un pagerol, sinó un home arrelat, que conten que mai no deixà de portar la gorra musca o barretina morada. Transportava i venia l'excel·lent oli i el vi de les seves Garrigues natal·ls, els quals transportava per terra a Vilanova, i d'allí a Barcelona per mar.

Els estius, aquell comerciant pròsper, anava a passar-los a les Borges, on el petit Francesc, que sempre més estimà el camp, trescava jugant per les eres, al temps de la batuda.

Quan hi ha una niuada de germans, sempre en trobem algun que destaca perquè és més bellugós, més entremaliat, més decidit: a la família Macià-Llussà, Francesc era el més actiu: ho era tant, que quan va acabar el batxillerat, l'any 1874, va dir que volia estudiar la carrera militar.

Diríeu: és que li agradava manar? Potser és que li agradava l'acció, l'aventura. Hauria fet un gran explorador, un gran descobridor, i més d'un cop demostrà inclinacions guerrilleres.

Trià l'arma d'enginyers, un dels cossos de l'exèrcit espanyol, que tenia l'Acadèmia a Guadalajara. Els enginyers són una branca de l'exèrcit, composta per tècnics: maquinària, comunicacions, construcció, destrucció... de tot això i mil coses més s'encarreguen els enginyers militars. Tenen cura de bastir fortificacions, excavar trinxeres, derruir o recompondre torres, vies fèrries, carreteres i ponts, àdhuc muntar ponts de barques. De fet, un oficial superior d'aquesta Arma equival a un enginyer civil.

Macià, doncs, va triar aquesta especialitat. No sabem per què precisament aquesta, però almenys podem imaginar que li havia fet

goig, de petit, veure la caserna militar que hi havia a Vilanova. Una caserna de cavalleria, però, al cap i a la fi, plena d'uniformes.

A Guadalajara i en qualitat de cadet, sabem que era dels primers de la classe. Les notícies diuen, però, que més que bon estudiant (en el sentit de xicot que sempre estudia), era més aviat actiu i demostrava caràcter, detall molt important per a un militar.

Les seves relacions

El 1880 acabà la carrera militar, amb el grau d'alféres i als vint-i-un anys. Com tots els militars, estigué en diversos càrrecs i llocs, de l'un costat a l'altre de la Península: dos anys més tard ascendia a capità. Els qui el van conèixer aquells anys diuen que era molt simpàtic i afable, noble i cooperador, d'una banda; i que mai no se li sentí parlar de política, ell, que havia d'ésser un polític actiu durant tants anys!

Als vint-i-nou anys, en qualitat de cap de la comandància d'enginyers de la plaça de Lleida, hi fixa la residència. Allí es va casar amb Eugènia Lamarca, filla d'una coneguda família de la capital del Segre. A Lleida hi estigué molts anys, hi ascendí a comandant i després a tinent coronel. Es feia amb molta gent, no es tancava en ell mateix o en els grups d'oficials, com d'altres feien o haurien fet. Ben cert que ell tenia lligams familiars a Lleida, i no solament professionals. Com enginyer intervingué en els treballs tècnics per al projectat ferrocarril del Noguera-Pallaresa, que havia d'arribar a França. D'aquest ferrocarril se'n va parlar molt a finals del passat segle. Estava planejat per arribar a Sant Girons, enllà de la frontera, passant el Pirineu per túnel. El ferrocarril no es dugué a terme (i només en part, perquè no puja més que fins a La Pobla de Segur), fins a 1948.

Així, Macià, vivint a Lleida, passant temporades en una gran finca que el seu sogre tenia a Vallmanya, relacionant-se amb molta gent, passa uns anys sense cap fet especial, ni dramàtic: li neixen tres fills: Joan, Josefina i Maria.

Aviat, un cop entrats en el segle XX, el destí del tinent coronel d'enginyers havia de canviar. I el rumb de la seva vida esdevindria dinàmic, agitat, com en la més frenètica novel·la d'aventures i intriga.

El "traïdor"

=====

El 1905, un grup d'oficials de guarnició a Barcelona, atacava i destruïa, -sense que això formés part de cap acció de servei - la redacció del setmanari satíric català CU-CUT !. Això fou una reacció a un acudit publicat en aquella revista, i ~~com~~, com que ja feia temps que els moviments catalanistes eren mal vistos per alguns grups de militars, de tant en tant hi havia algun succeït violent : els problemes del país eren molts, des de 1875 hi havia dos partits polítics que es turnaven en el poder però que no canviaven tot el que havia de canviar... Els militars, endemés, estaven molt irritats per la pèrdua de Cuba i Filipines, i per la guerra del Marroc, que no era gaire favorable. Les publicacions catalanistes havien de pagar aquell estat de nervis. La mateixa nit que atacaren el CU-CUT assaltaren també la redacció de La Veu de Catalunya, un diari catalanista.

El govern ^{espanyol} ~~espanyol~~, en comptes de castigar els atacants, va clausurar els diaris i va deixar que es desfermés una campanya anticalaniana a la premsa de Madrid.

Un sol militar va deixar d'adherir-se al que els oficials violents havien fet. Un sol militar deixà de dir que aquelles destruccions salvatges eren justificades o dignes: Francesc Macià. Per a Macià, allò era una indignitat i, del punt de vista militar, una indisciplina.

Bé, però Macià era també militar i calia molt de coratge per acarar-se als companys de carrera. El sentit de la justícia i la seva condició de català dictaven a Macià que no havia d'adherir-se a aquell insult als ~~catalans~~ catalans. Alguna cosa més devia rumiar Macià, sempre inquiet, el qual, tot i no haver intervingut en política, veia que els governs desgovernaven, i que Catalunya havia d'arrossegar els peus sense poder progressar com els seus fills haurien volgut, i pogut en altres circumstàncies.

Per aquells temps, a Catalunya es va formar una unió de totes les forces polítiques (a la qual es van unir també alguns diputats no catalans, però desitjosos de progrés polític i social), que fou coneguda amb el nom de Solidaritat Catalana: aquests homes, ~~que volien~~ ^{que volien} ~~veure la llum~~ ^{que volien} ~~el bé de Catalunya~~, es presentaren en pinya a les eleccions de diputats del Parlament espanyol.

Francesc Macià, que encara era a Lleida, decidí d'intervenir en política. ~~Amidament~~ Les eleccions eren previstes per a l'abril de 1907. Sota les astorades mirades de tots, aquell tinent coronel s'ofereix com representant ~~representant~~ de la circumscripció - conjunt de votants - de Les Borges Blanques.

Els militars protestaren, després s'indignaren, no tant pel fet que un militar entrés en política, com pel fet que ho fes a favor d'un moviment catalanista. Van constituir un "tribunal d'honor" per jutjar aquell traïdor. El van obligar a abandonar Lleida i fou destinat en una població de terres de Santander.

Però ja era conegut com el "militar-civil", i a més de les Borges, la seva candidatura fou ~~afegida~~ afegida a les que es presentaven també per Barcelona. I fou elegit alhora diputat per Barcelona i per les Borges Blanques. Des del seu càrrec, segur d'obrar bé, es va oposar a tot d'injustícies, com per exemple la "lleï de jurisdiccions" una disposició segons la qual qui escrivís alguna gosa als diaris que fos considerada ^{de} atemptatori^a contra l'exèrcit, podia ser jutjat pels tribunals militars.

Un xic més tard, Macià se separa de l'exèrcit: mai més no tindria comanament ni destí militars. Descontent amb la política matussera del Congrés de Diputats i dels governs, va negar-se a tornar a posar els peus al palau de les Corts, tot i que el continuaven elegint diputat.

Així es va anar formant la figura especial, diferent de totes, de Macià. Ell no pactava ni amb els polítics de Madrid, ni pactaria gaire amb els de Barcelona: això feia que tingués molts adeptes entre el poble català, que endevinava, com Macià, que calien més canvis, més netedat, més ideal de servei a Catalunya. Una sola vegada tornà al Parlament a explicar com entenia ell la política: ningú no li'n va fer cas. Era ja un ciutadà particular. I també un apòstol.

Les forces polítiques de Catalunya, però, no estaven totes al costat de Macià : caldria encara lluitar molt. La lluita cadascú l'entenia a la seva manera, ^{tot que} i en el fons, els catalans volien tots la mateixa cosa: un autogovern.

La MANCOMUNITAT

L'any 1913 el govern central posà en ~~pràctica~~ ^{vigor} una Llei de Mancomunitats, per la qual les províncies espanyoles que valguessin podien mancomunar-se, o sigui unir part dels seus serveis per tal de fer-los més eficaços . Les quatre diputacions de Catalunya van ser les primeres que dugueren a la pràctica aquest procediment, i, sota la presidència de l'Enric Prat de la Riba, van formar la Mancomunitat de Catalunya. Macià no hi prengué part : aviat d'altres polítics , que no havien pres posicions tan extremes com Macià, ocuparen un lloc ^{important} ~~de~~, tant dins de Catalunya com a les Corts de Madrid : Francesc Cambó n'era el més destacat. Cambó era partidari de pactar amb Madrid, de col·locar, si fos possible, al màxim de ministres catalans als governs centrals : Prat de la Riba, pel seu compte, no feia ^{altra} política ^{que} ~~de~~ la d'organitzar coses i accions dins de Catalunya. Prat de la Riba fou un polític pràctic, que creà biblioteques, l'Institut d'Estudis Catalans, que impulsà l'escola, féu carreteres, posà telèfons i conduccions d'aigua, creà ^{institucions} ~~institucions~~ tècniques , etc... Macià quedava allunyat de tot això, considerat un home al marge, exaltat segons uns, clarivident segons uns altres. Macià començà de pensar de crear un moviment plenament autonomista, separatista i tot. Continuava creient que Catalunya havia de tenir encara més llibertats. Per això la Mancomunitat, que avui dia tothom valora com una obra excel·lent si la considerem dins les limitacions amb què treballà, a ell li semblava encara poca cosa, perquè no era sinó una delegació de funcions del govern de Madrid, i Macià era molt més nacionalista.

Cap a l'Estat Català

El 1917, mentre a Europa hi ha la guerra , es produeix un moment de forta crisi a Espanya, i la situació del Parlament , ja gastat, és tan dolenta, que cal trobar sortida a tot aquest daltabaix econòmic i polític . A Barcelona es constitueix

L'Assemblea de Parlamentaris, on s'apleguen els diputats discomformes amb la corrupció política i el desgavell econòmic del país. En aquesta Assemblea, Macià proposà que s'anés, si convenia, a la revolució, àdhuc amb les armes. Segons ell, C^{at}alunya no podia esperar més a tenir plena autonomia, a organitzar-se d'una manera pròpia, generosa i progressista. La proposta indica el caràcter agosarat del coronel Macià. Ningú no va secundar-lo : els uns perquè creien més en els pactes, els altres per raons d'interès , la majoria perquè no entenien que un militar experimentat parlés d'alçar-se en armes sense comptar amb un exèrcit nombrós.

Un projecte d'estatut per a C^{at}alunya, elaborat el 1921, tal com Macià preveia, no fou aprovat.

Llavors va començar de prendre forma la idea d'un Estat C^{at}alà, que fos el portaveu del moviment federatiu de tots els pobles d'Espanya. I després, de Portugal i tot. Macià creia que els pobles que formaven l'Estat Espanyol eren com un mosaic, i que calia que s'organitzessin en estats, els quals pactarien, després, una fórmula federal per la qual dins de llurs territoris s'organitzarien com vulguessin, i alguns serveis els tindrien comuns, com és ara la moneda, les relacions amb l'estranger, els ferrocarrils, etc...

Aquella idea arribava fins al projecte de crear una República autònoma catalana, i agradà als joves. Un projecte elaborat per un home que tenia aleshores seixanta-dos anys era admès i celebrat per la joventut.

A les Corts, on havia tornat finalment, no se'n callava ni una, i va proclamar que el moviment d'Estat C^{at}alà s'havia convertit en partit polític, que havia creat l'exèrcit català , que era capaç de fer prevaler la causa de Catalunya amb les armes.

No era del tot cert. Macià tenia partidaris, però de cap manera un "exèrcit". Fos com fos, Estat C^{at}alà hagué de passar a la clandestinitat. I en la clandestinitat el trobà el cop d'estat dictatorial del general Primo de Rivera. Era l'any 1923.

Sense pàtria

El general Primo de Rivera s'emparà del poder a Espanya i arraconà els polítics anteriors , fent un govern format per militars i creant una autèntica dictadura. Macià i els seus es van exiliar a

L'altra banda de la frontera, els uns a París, els altres pel Rosse-
lló. ~~en el Roselló~~

El govern dictatorial de Primo de Rivera accentuà la persecució del catalanisme, i Macià es morfonia en l'exili: sabia que Catalunya resistia, però no veia cap signe de lluita al carrer.

Es posà a preparar un petit exercit, escriví proclames, organitzà un cop de força amb un petit grup d'exiliats. Des del nord de França havien de baixar cap al sud, i arribar a la frontera per diferents itineraris.

Un cop dins de Catalunya, què farien? O és que de debò esperaven poder fer quelcom? Erem als anys 1925 i 1926, quan el general Primo de Rivera era més fort. S'havia desfet la Mancomunitat, i a Catalunya no es permetien als diaris altres articles que els que la censura deixava passar. Macià havia aconseguit d'altres exiliats catalans, d'Europa i d'Amèrica, ajuts monetaris per mantenir el seu petit exercit. Potser sabia, en el fons, que no derrocaria el govern espanyol, però sí que cridaria l'atenció del món cap a la causa de la independència de Catalunya. Als elements d'Estat Català que envoltaven el coronel, s'hi afegien elements ~~espanyols~~ ^{de xoc} italians i aventurers o professionals mercenaris.

Alguna filtració d'aquestes activitats devia arribar a la policia francesa, molt en contacte amb l'espanyola; i foren detinguts bona part dels conjurats. Hom els féu un procés, a França, per haver mantingut activitats quasi-militars dins el territori de la República, i haguèren de viure a la presó una curta temporada; en sortir-ne, els era prohibit de residir en terra francesa.

Al procés, Macià es defensà tot fent una explicació clara de les aspiracions del seu moviment: "Nosaltres som ciutadans d'un poble que ha estat lliure i vol tornar a ésser-ho.... Volem una República Catalana independent.... república que anàvem a obtenir per la violència, únic mitjà que ens permet posar Espanya a la raó, ja que mai no ha cedit cap dret a cap poble oprimat per ella, si aquell no l'ha exigit per les armes..." foren frases del seu parlament davant els jutges, el dia 20 de gener de 1926.

Dins de Catalunya ~~el~~ l'episodi de la detenció de Macià i l'airejament del seu complot, que sempre més seria conegut com "els fets de Prats de Molló" (pel nom de la població del Vallespir on foren detinguts els conjurats) dividí les opinions: uns exalçaven Macià, i

d'altres ~~ore~~ien que aquest no era el camí i que més aviat Catalunya havia sortit desacreditada després de tot allò.

Macià passà a Bèlgica. Per viatjar internacionalment es tragué un passaport dels que en deien "d'apatrida" és a dir, dels que no tenen pàtria ! En els seus viatges trobà tot d'obstacles : països on no el volien, d'altres on la diplomàcia del govern de Madrid havia pressionat perquè se l'expulsés...un calvari.

L'any 1928, prop de complir ^{els} setanta anys, Macià continua tan combatiu com sempre i convençut que només una posició de força pot conduir a l'autonomia de Catalunya : retornat a Bèlgica després d'uns anys de viatjar i residir a Sudamèrica, escriu un manifest als catalans : "Vull repetir que crec, amb una mateixa fe, que no hi haurà d'haver nacions ni classes opressores ni oprimides ~~!!~~. Continua amb la idea de federació de pobles ibèrics, tots germans, participant lliurement llur convivència.

De traïdor a perillós.

L'any 1930 el general Primo de Rivera fou destituït pel rei Alfons XIII : el govern de Madrid canviava. Els exiliats polítics del temps de la Dictadura eren indultats i amnistiats, però no pas Macià. Si primerament els militars l'havien considerat traïdor, i els europeus apatrida, ara els governants espanyols el consideraven perillós.

Tan perillós que, havent entrat clandestinament al país -als seus setanta anys continuava essent el guerriller de sempre - fou detingut, reconduït a la frontera i expulsat.

Però el mateix govern compregué que allò havia estat un error. I uns mesos després, a primeries de 1931, li permet de retornar. El poble surt a rebre'l i forma una cadena d'aclamacions des de la frontera fins al cor de Catalunya.

La protesta contra els antics règims polítics es feia més palesa. Quelcom canviava a Espanya, i els partits que propugnaven un canvi d'Estat, ~~monarquia~~ especialment els republicans, que opinaven que la monarquia havia d'acabar-se, augmentaven llur propaganda. Potser, finalment, Francesc Macià tindria una mica de sort.

El triomf

El règim monàrquic va acabar-se l'any 1931. Unes eleccions municipals a tota Espanya van donar com a resultat el triomf dels partidaris de la República, és a dir, d'un sistema estatal en què la figura màxima és el President, que és elegit : no com el rei, que transmet la corona als seus fills.

Mentrestant, Francesc Macià, des que havia tornat, definitivament autoritzat, havia organitzat una nova força política, amb més forma de partit ~~polític~~, abandonant la idea primitiva del moviment d'Estat Català, el qual era més difícil de transformar en partit. Aquesta nova força política fou Esquerra Republicana de Catalunya. Precisament fou aquesta Esquerra la que guanyà les eleccions de forma indiscutible a Barcelona i a la majoria de municipis catalans.

En saber que ~~amb aquest nom~~ aquell 14 d'abril de 1931 la República havia guanyat, i sense ~~esperar~~ esperar que el rei abandonés el país, Macià, tot i no haver-se proclamat el règim republicà a Madrid, se n'anà al que aleshores era palau de la Diputació de Barcelona, ~~conegut~~ conegut avui com Palau de la Generalitat, i, davant la gent reunida a la plaça de Sant Jaume, proclamà "en nom del poble de Catalunya, l'Estat Català, sota el règim d'una República Catalana".... Demanava després a tots els altres pobles germans d'Espanya que formessin amb Catalunya una confederació.

Ningú no li havia demanat de fer-ho : ho va fer, perquè això era el que sempre havia volgut : una República Catalana lliure, la qual pactaria amb la resta dels pobles de l'Estat, la convivència.

A Madrid, mentrestant, s'havia format un govern provisional de la nova República : i aquest govern va trobar que potser era precipitat de voler formar un estat federal : ells, els republicans de Madrid, eren unitaris, almenys en principi, i tot el que podien entendre era que alguns territoris de l'Estat tinguessin una certa autonomia, que haurien de discutir i fixar les Corts. Així, enviaren uns ministres a Barcelona per convèncer Francesc Macià que canviés el nom de República Catalana pel de Generalitat de Catalunya. En comptes d'ésser absolutament independents, els catalans tindrien, amb el temps, un govern autònom i en part podrien endegar els seus propis afers, un cop acordat conjuntament amb el govern republicà espanyol.

Francesc Macià va acceptar. No del tot convençut, i no va estar-se de dir-ho: però ara el poble reclamava d'una vegada una forma o altra d'autonomia possible. I l'única que podia portar-se a terme ràpidament era la de la Generalitat. Així es desenterrava un sistema de regiment que a Catalunya havia estat ben viu durant segles.

Què era la Generalitat

També coneguda com Diputació del General, era durant l'Edat Mitjana i els segles XVI i XVII una comissió que tractava els afers de Catalunya tot el temps que mediava entre la celebració d'unes Corts -reunions polítiques de tots els representants del país amb el rei - i unes altres. Era com una oficina permanent per a l'administració. En moments difícils va encarnar vivament i amb esperit combatiu els drets del poble, com va passar en les guerres del segle XV contra Joan II, i en les del segle XVII contra Felip IV.

La Generalitat la componien unes quantes persones, -sis o vuit- tots Diputats, és a dir, representants a Corts, i distribuïts per Braços, o estaments : el President sempre pertanyia al Braç eclesiàstic, pel respecte que abans mereixien els homes d'Església, bisbes, abats, canonges, degans catedralicis.

La Generalitat no podia apartar-se de les Constitucions i Drets de Catalunya, o sigui les lleis que lliurement s'havia donat el poble durant segles, i que els monarques li havien reconegut.

Macià, President

Als seus setanta-dos anys ,Macià fou el President indiscutible i indiscutit de Catalunya. Per fi presidia el poble per la llibertat i dignitat del qual tant havia lluitat.

El partit dominant a Catalunya fou Esquerra Republicana ,mentre d'altres partits catalanistes anteriors, com la Lliga , quedaven en segon terme.

Com organitzà Macià el govern de la Generalitat? De primer va ^{nomenar} ~~designar~~ el que se'n diu un govern de concentració, format per polítics de diferents partits, tots ells col.laboradors del President, i amb un conseller-delegat, que feia com de primer ministre.

Durant l'any 1931 encara canvià els consellers , o sigui a Catalunya l'equivalent a ministres, ~~dues~~ dues vegades més, tot esperant que la República aprovés l'Estatut.

L'Estatut

Generalitat volia dir tenir un govern propi, però calia escriure les lleis i els decrets pels quals la República deixaria de tenir algunes funcions dins el territori català, i aquestes funcions les executaria la Generalitat. D'aquest conjunt de lleis i reglaments se'n diu Estatut.

Un procés semblant ha tingut lloc a partir de l'any 1977 amb la concessió d'una Generalitat per a Catalunya, però la posterior elaboració i confecció d'un Estatut. Sense un codi de circulació no podríem viatjar tranquils: sense un Estatut mai no se sap fins on es pot arribar ni com administrar diners, justícia o educació.

L'any 1931 el President Macià encarregà la redacció d'un esborrany d'Estatut, conegut per Estatut de Núria, perquè allí fou on es reuniren per elaborar-lo, durant deu dies, els membres de la comissió nomenada pel President. La Generalitat aprovà aquest Estatut i després el president Macià el sotmeté a plebiscit al poble. Plebiscit és paraula que vol dir voluntat del poble expressada per mitjà de respostes a una pregunta que els seus capdavaners li fan.

La pregunta deia: **ACCEPTEU L'ESTATUT DE CATALUNYA APROVAT PER LA DIPUTACIO DE LA GENERALITAT?**

Els catalans -i fins i tot els que, no havent nascut aquí, hi treballaven-, votaren aclaparadorament que sí. 596.106 vots a favor i només 3.028 que no.

Aquell projecte d'Estatut, redactat totalment per catalans preveia, per exemple, que la llengua catalana seria la llengua oficial a dins del territori, que tot l'ensenyament seria organitzat per la Generalitat, etc... A Madrid, les Corts de la República, no van aprovar aquell Estatut de Núria, sinó que el van retallar i el van canviar molt, fins al punt que el redactat final no s'assemblava al primer. Aquest Estatut, aprovat finalment per les Corts de la República el 1932, no fou del gust de Macià, ni de molts catalans, perquè ens deixava amb les ales més curtes: per exemple, la llengua catalana seria co-oficial amb la castellana, i l'ensenyament era compartit pel ministeri d'instrucció de Madrid i la Conselleria de Cultura de la Generalitat.

Amb tot, Macià i el seu poble van posar fil a l'agulla : en pocs mesos es van fer moltes coses, se'n van perfeccionar moltes d'altres, en agricultura i en cultura es preparaven grans realitzacions, que després foren dutes a ~~tres~~ terme.

Macià, però, no les va poder veure realitzades. L'Estatut definitiu del temps de la República fou aprovat a finals de l'any 1932. Durant el 1933 Macià va presidir encara dos governs més, dos equips de col.laboradors. Al desembre d'aquell anys, ~~1933~~, el President emmalaltí.

Tot el país estigué pendent de la sort del seu President. L'home que havia estat un capdavanter indiscutible, l'il.luminat i invencible heroi de l'autonomia, que no havia tingut un moment de vida reposada, estava a punt de reposar per sempre.

El dia 24 de desembre de 1933 moria el nostre Primer President dels temps moderns. Quan el Nadal porta la joia als cors, el cor de Catalunya plorava.

L'enterrament del President Macià fou un espectacle silenciós, adolorit, amb el poble formant una guàrdia a banda i banda de la carrossa mortuòria, envoltada de Mossos de l'Esquadra.

A la seva tomba, al cementiri de Montjuic, mai no hi han faltat rams de ~~flors~~ ^{flors}, ni durant el temps que el nom de Macià no podia ser pronunciat.

Lluís Companys, que era president del Parlament de Catalunya, continuà la tasca de la Presidència de la Generalitat dels temps de la República.

També ell moriria, molts anys després, dramàticament. I la Generalitat continuaria en l'esperit dels catalans, fins a la seva reinstauració l'any 1977.